22.2.2022

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 14.2.2022 E 4/2022

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto hiilen kestävistä kiertokuluista

LUT-yliopisto kiittää pyynnöstä sekä mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikon aiheesta ja toteaa lausunnossaan seuraavasti.

Tavoite
Hiilen kestävien kiertokulkujen edistäminen on iso osa EUn tavoitetta hiilineutraaliuteen pääsemiseksi. LUT toteaa, että hiilineutraliuspyrkimukset ja sitä edistävät toimet, ovat tärkeä osa Green deal paketin velvoitteita.

LUT-yliopisto esittää
On huomattava, että päästökauppa- ja päästökaupan ulkopuolisen sektorin lisäksi toimenpiteitä tulee kohdistaa maankäyttösektorille. On kuitenkin tärkeää huomata, että pääpaino toimenpiteistä on laitettava fossiilisten mahdollisimman nopealle alasajolle. Maankäyttösektoria ei saa käyttää viivyttämään fossiilisten vähentämistä. On viitteitä siihen, että EUn tiukkoja tavoitteita yritetään fossiilimaiden taholta muuttaa niin, että maankäyttöä tiukennetaan paljon ja fossiilisten käyttöä vastaavasti vähemmän.

Vihreä sähköistyminen ja sillä valmistettu vety, jota käytetään raaka-aineena uusille sähköisille liikennepolttoaineille luovat pohjan Suomeen uudelle kasvuteollisuudelle. Perustaksi tälle tarvitaan sähkön tuotannon ja siirron nopean kasvattamisen mahdollistaminen. Sähkön tarve tulee 4-5 kertaistumaan ja tämän mittaluokan ymmärtäminen ja siihen sovitetut kansalliset toimet tulee olla strategian ytimessä. On Suomen etu, jos edistetään biogeenisen hiilidioksidin käyttöä ja talteenottoa (BECCS) sen sijaan että käytetään fossiiliperäistä hiilidioksidia. LUT korostaa, että jo nyt Suomeen on syntymässä vilkas vetylaaksojen teollinen symbioosi sähköisten kaasujen ja nesteiden tuottamiseksi.

On huomattava, että fossiiliset hiilidioksidipäästöt ja hiilidioksidin biogeeninen poisto maankäyttösektorilla eroavat toisistaan aikajanan suhteen. LUT yhtyy valtioneuvoston kantaan, että Suomen on tuettava tavoitetta vähentää EU:n fossiilisen energian päästöjä 95 % vuoteen 2050 mennessä. Nopeasta fossiilisten käytön tarpeen vähentämisestä ei kuitenkaan synny tarvetta toteuttaa nopeita toimia maankäyttösektorilla. Ilmaston lämpenemistä voidaan ajatella ns. hiilibudjetin kautta eli maailmalla on varaa

LUT-yliopisto
LUT University

lut.fi

Yliopistonkatu 34
FI-53850 Lappeenranta

Mukkulankatu 19
FI-15210 Lahti

tel +358 294 462 111

Y-tunnus 0245904-2
ALV/VAT FI 02459042

päästää xx MTCO2 vuoteen 2100 mennessä tai muuten emme pääse alle 2 oC. On selvää että, kun fossiiliset päästöt kaikkien ennusteiden mukaan alkavat vähetä vuosi vuodelta ja päämäärä on minimoida kumulatiivinen päästö, niin nopea toiminta on suotavaa. maankäytön päästöt voidaan esim. metsämääriä lisäämällä vähentää vain kerran. Siis metsää ei määräänsä enempää voida pitää yllä. Siksi hiilibudjetin mukaan on sama, nostetaanko Suomen metsien puuston määrää nopeasti nyt, vai vasta esim. 2080.

LUT katsoo, että hiilen sidonnan vapaaehtoismarkkinan edistäminen on kannatettava ja huomauttaa, että alalla on jo kotimaisia toimijoita, kuten Carbona, sääntelyn puutteista huolimatta. Ratkaisu yksityisen hiilensidonnan kaupan ja jäsenvaltioiden tavoitteiden välillä on poliittisesti vaikea, mutta yksityinen puoli tuo lisää nopeita toimenpiteitä.

Suomen on painotettava, että samoin kuin fossiilisten päästöjen alasajossa liikkuu rahaa, samoin olisi myös hiilensidonta maaperään saatava maksutuloa tuottavaksi.

LUT toteaa, että ajatus alan tutkimuksen ja kehityksen tukemiseksi on kannatettava ja korostaa, että esim. maaperän hiilen pysyvyyden ja kertymisen tieto on vajavaista samoin kuin eri prosessien ja laitteiden, jolla maaperään voitaisiin hiiltä kerryttää. LUT yhtyy Suomen kantaan; ” *Suomi korostaa, että kaikkien hiilidioksidivarastojen tapauksessa on sidonnan määrän lisäksi olennaista sen pysyvyys ja näin hiilensidonnalla aikaansaatu pitkän aikavälin nettotalteenotto*.” ja toteaa että tärkeää on, kuten todettu ” *Sekä luonnon ekosysteemeillä että teollisilla ratkaisuilla tapahtuvan hiilensitomisen/poistamisen on täytettävä tiukat seurantaa, raportointia ja todentamista koskevat vaatimukset, jotta niiden voidaan katsoa edistävän EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Kaikki hiilidioksidin poistumat on niiden alkuperästä riippumattalaskettava läpinäkyvästi ja ottamalla huomioon kriteerit liittyen muun muassa varastoinnin kestoon, poiston pysyvyyteen, mittauksen epävarmuuteen tai hiilivuotoon, joka lisää kasvihuonekaasupäästöjä muualla.”*

LUT toivoo tarkennettavan
Nykyisessä esityksessä on tavoitteena ” Vähintään 20 % kemikaaleissa ja muovituotteissa käytetystä hiilestä tulisi olla fossiilittomista lähteistä vuoteen 2030 mennessä” tarkennettavan kuluttajien tietoisuutta lisäävällä tiedotusvelvollisuudella. Kuluttajille myytävissä tuotteissa tulee tuoteselostuksessa olla esillä millä %-luvulla (esim. 20 - 30 %) fossiilitonta hiiltä ko. tuote on.

Nykyisessä sertifioinnissa tulee poliittisesti päättä hiilensidonnan aikajaksosta. Ei ole yksikäsitteistä tieteellistä perustetta valita jotain tiettyä ajanjaksoa, vaan se perustuu kokonaisvaltaiseen poliittiseen harkintaan. Esim. metaanin vertailussa hiilidioksidiin on valittu erikseen sovittu aikajakso. LUT esittää, että Suomi ehdottaisi ko. aikajaksoksi 100-vuotta. Jos valittu aikajakso on liian pitkä, niin vähennyspotentiaali laskee. Toisaalta liian lyhyt ajanjakso aiheuttaa päästöjä takaisin jo ennen vuotta 2100.

Lausunnon on valmistellut LUT-yliopiston asiantuntija, professori Esa Vakkilainen.

Juha-Matti Saksa
rehtori